

Doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosítása

Ajánlás a doktori iskolák számára

2013. okt. 18.

A doktori iskolák 2007. évi MAB akkreditációs eljárásának része volt a doktori iskolák minőségbiztosítási tervének elkészítése. Ezek a dokumentumok jelenleg is elérhetőek a <http://www.doktori.hu> lapon: különböző részletességgel tartalmazzák a doktori képzés színvonalának biztosítására, valamint nívós értekezéseken alapuló fokozatok kibocsátására irányuló törekvéseket. Egy országos szinten egységes minőségbiztosítás legfontosabb elemeit az alábbi összefoglalás vázolja. Értelemszerűen ezek (jelentősen) túlmutatnak a kapcsolódó jogszabályokban megjelenő minőségbiztosítási elvárásokon

1. Doktori témák meghirdetése

A doktori iskola tanácsa (DIT) minden témát értékel, és csak azok meghirdetéséhez járul hozzá, amelynél biztosított a kutatás szellemi és infrastrukturális háttere, és reálisnak ítéli, hogy 3-4 éven belül benyújtható lesz egy színvonalas disszertáció.

Külső kutatóhelyen megvalósuló témavezetés a doktori iskolával együttműködési megállapodást kötött olyan intézményekben lehetséges, ahol rendezett a hallgató foglalkoztatásra irányuló jogviszonya, és egyértelműen meghatározottak a hallgató jogai és kötelezettségei.

A témakiírókkal szemben kiemelt elvárás az aktív kutatói tevékenység: a téma meghirdetését megelőző 5 év tudományos közleményeinek mutatói jelentősen haladják meg a doktori iskola fokozatszerzéshez előírt publikációs követelményeit (lásd később). A témakiírók *korábbi témavezetései*nek értékelésével* el kell kerülni, hogy a hallgatók sorozatosan eredménytelen témavezetést nyújtó oktatók irányítása alá kerüljenek.

Témavezetővé válik az a témakiíró, akinek meghirdetett témájára jelentkező hallgató felvételt nyer, és beiratkozik a doktori iskolába. Minden doktoranduszhoz egy és csak egy témavezető tartozik, aki teljes felelősséggel irányítja és segíti a témán dolgozó doktorandusz tanulmányait, kutatási munkáját, illetve a doktorjelölt fokozatszerzésre való felkészülését. Kettős témavezetés csak nemzetközi együttműködés keretében végzett képzés, vagy interdiszciplináris kutatási téma esetén lehetséges. Egy témavezetőhöz csak *különlegesen indokolt esetben** tartozhat 3-nál több* doktoranduszhallgató.

2. Felvétel a doktori képzésre

Doktori képzésbe csak a <http://www.doktori.hu> lapon országosan meghirdetett pályázatra történő jelentkezéssel, sikeres felvételi bizottsági meghallgatás után lehet bekerülni. A felvételin szerezhető szakmai habitus-pontok részben a választott témában való jártasságot értékelik.

A felvételi vizsgán való részvétel feltétele a fogadókészség írásban történő biztosítása a témavezető, valamint a fogadó egység részéről (tanszék, ill. külső intézmény).

A felvétel formai követelménye a legalább jó minősítésű diploma, valamint a tudományág műveléséhez szükséges – a DIT által előírt – szakmai nyelv(ek) ismeretének igazolása.

3. A doktori képzés tantárgyai

A tárgyak képzésbe történő elfogadásáról, illetve a tematikák felújításáról a DIT dönt. A tematika legalább háromévenként felülvizsgálandó.

---

* lásd: kiegészítő értelmezések

A doktori iskola oktatói csak azok a tudományos fokozattal rendelkező oktatók és kutatók lehetnek, akiket a DIT alkalmasnak tart, és egy adott időszakra felkér a doktori kurzusok tartására. A doktori iskola oktatói megjelennek az iskola ODT adatbázisában, és amennyiben valaki több doktori iskolában is oktat, az ODT adatlapján nyilatkozik arról, hogy melyik doktori iskolához hány százalékban tartozik.

A doktori iskola aktuális képzési tervéről, illetve tantárgyairól és oktatóiról rendszeresen megújított, nyilvános tájékoztató található a doktori iskola honlapján.

4. Kutatómunka

Meg kell határozni a doktori képzés során végzett kutatómunkával kapcsolatos elvárásokat, az önállóság elvárható szintjét. A doktorandusz évente legalább egy szakmai előadást tartson kutatási eredményeiről, lehetőleg idegen nyelvű fórumon. A doktori iskola biztosítsa, hogy a hallgató a képzés során eljusson olyan külföldi egyetemre/intézetbe, ahol témájához kapcsolódó kutatások folynak.

5. Monitoring

A hallgatók tanulmányi teljesítményét és előrehaladását tanévenként a DIT értékeli az írásban beadott munkabeszámoló és a szakmai szemináriumok alapján. A szemeszterenként benyújtandó munkabeszámoló a doktori iskola honlapjáról letölthető nyomtatvány szerint tartalmazza a tanulmányi és kutatási eredmények összesített mutatóit (beleértve a doktori témakörében készült publikációkat, konferencia és szemináriumi előadásokat).

A DIT az országosan alkalmazott egységes monitoring eljárással (fejlesztés alatt) nyomon követi a fokozatot szerzett hallgatók életútját. Ennek eredményét a doktori iskola időszakos önértékeléseiben a <http://www.doktori.hu> adatbázisában hozza nyilvánosságra. Az önértékelés tartalmazza a képzésre vonatkozó egyéb statisztikai adatokat is (hallgatói létszámadatok, átlagos fokozatszerzési idő, fokozatszerzési arány, stb.).

6. PhD fokozat publikációs követelményei

A fokozat megszerzéséhez a szakterület sajátosságait is figyelembe vevő publikációs követelményrendszernek kell eleget tenni. A saját eredményeket közlő, tézispontokhoz kapcsolt nemzetközi, lektorált (a szakterület lehetőségei szerint magas impakt faktorral rendelkező) névs folyóiratokban megjelent publikációk elvárása minősíti a doktori iskola tudományos szintjét.

A doktori iskola fokozatszerzési követelményrendszerét a felsőoktatási intézmény doktori tanácsa hagyja jóvá. A doktori tanács felelőssége, hogy a felsőoktatási intézményben akkreditált valamennyi tudományágban magas színvonalú értekezések szülessenek. A doktori iskolák publikációs követelményrendszere a <http://www.doktori.hu> lapon is nyilvánosságra kerül.

7. Fokozatszerzési eljárás

A doktori értekezést benyújtás előtt munkahelyi vitára kell bocsátani. A vitában a dolgozatot egy külső, legalább doktori fokozattal rendelkező opponens értékeli. A vita lefolyását és különösen az értekezés módosításával kapcsolatos véleményeket, megállapításokat jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A jegyzőkönyv melléklete az opponensi vélemény. Az értekezés jelentős átdolgozása esetén a munkahelyi vitát ismét le kell folytatni.

Az értekezés benyújtása után a Bíráló Bizottság tagjai nyomtatott és elektronikus formában is megkapják a disszertációt és a téziszfüzetet. Az opponensek személye a bírálatok elkészültéig nem nyilvános. A Bíráló Bizottság tagjai az opponensi véleményeket mindkét bírálat beérkezése után, a jelölt erre adott válaszait pedig legkésőbb a védés előtt egy héttel

elektronikus formában kapják meg. A nyilvános vita meghirdetésekor az értekezés és a tézisfüzet nyilvánossá válik a <http://www.doktori.hu> lapon, amire rámutat a doktori iskola honlapja is.

A bírálókhoz kiküldött értekezés utólag nem módosítható. Amennyiben a Bíráló Bizottság szakmailag hibás állításokat kifogásol, vagy nem fogad el tézispontokat, akkor a bizottsági jegyzőkönyv erre vonatkozó részét a disszertációhoz csatolják (elektronikus formában is), és a megvédett értekezés ezzel a kiegészítéssel kerül nyilvánosságra (könyvtár, repozitórium).

8. Záró megjegyzések

A szabályzat az alábbi minőségbiztosítási elvek érvényesülését kívánja elérni:

Szakmai kontroll

A doktori képzés és fokozatszerzés teljes folyamatán keresztül érvényesíteni kell a tudományos közvélemény kontrollját.

Nyilvánosság

A minőségbiztosítási rendszer főbb fázisai a szakmai és tudományos közvélemény számára legyenek széleskörűen nyilvánosak.

Visszacsatolás

A doktori képzésben részt vevő oktatók, témavezetők és a doktori iskola különböző testületeinek tagjai kapjanak folyamatos visszajelzést tevékenységük színvonaláról, és legyen lehetőségük a tapasztalataik visszacsatolására.

Egyéni felelősség

Egyértelműen tisztázott legyen, hogy a doktori képzésben részt vevők körében kinek mi a feladata és miért felelős.

Dokumentálás

A doktori képzéssel és fokozatszerzéssel kapcsolatos valamennyi döntési pontról készüljön dokumentáció. A minőségirányítási rendszer működtetése csak minimálisan adminisztratív terhet rójon a képzésben és a fokozatszerzési eljárásokban részt vevő oktatókra és kutatókra.

Elfogadva az ODT 2013. október 18-i ülésén.

Kiegészítő értelmezések

Korábbi témavezetések értékelése:

Javasolt kategóriák:

Eredményes	Folyamatban	Eredménytelen
abszolutórium: 4 éven belül, indítás: absz + 2 éven belül, fokozatszerzés: 8 éven belül.	abszolutórium: 4 éven belül, indítás: absz + 2 éven belül, fokozatszerzés: még nem telt le a 8 év.	nem eredményes, és nincs folyamatban.

3 doktorandusz témavezetése:

A korlátozást, hogy egy témavezető egyidejűleg legfeljebb 3 doktorandusz munkáját irányíthatja, a fokozatszerzési eljárás megindítása feloldja, azaz a doktorjelölt irányítása már nem korlátozza új hallgató felvételét.

Ha valaki több mint 7 évvel a doktori tanulmányok megkezdése után indít doktori eljárást, akkor csak különleges indok esetén kérelmezheti az EHBDT-nél, hogy disszertációján témavezetőt tüntethessen fel. Az ilyen jelölt EHBDT engedély hiányában egyéni felkészülőnek minősül.

Különlegesen indokolt eset:

Ahol a minőségbiztosítás jogszabályokban nem rögzített, vagy annál szigorúbb feltételt támaszt, az egyetemi doktori tanács (EDT) kivételesen engedélyezheti a követelmény teljes vagy részleges, illetve – jogszabályban rögzített követelmény esetén - legfeljebb a jogszabályban rögzített mértéknek megfelelő mértékűre módosítását. EDT engedély a tudományági testület (DT, DIT) írásban benyújtott, részletesen indokolt javaslatára adható.